

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра моніторингу довкілля та природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

«_____» _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Формування екологічної мережі

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий / магістерський

галузь знань 10 Природничі науки
(шифр і назва)

спеціальність 101 "Екологія"
(шифр і назва)

освітньо-професійна програма «Екологія та охорона навколишнього середовища»
(шифр і назва)

спеціалізація «Заповідна справа»
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет екологічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою екологічного факультету

“31” серпня 2018 року, протокол №15

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Максименко Н.В., д-р геогр.н., доцент, завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування екологічного факультету

Програму схвалено на засіданні кафедри моніторингу довкілля та природокористування

Протокол №14 від “30” серпня 2018 року

Завідувач кафедри моніторингу довкілля та природокористування

_____ Максименко Н. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією екологічного факультету

Протокол від «31» серпня 2018 року, протокол № 8

Голова методичної комісії екологічного факультету

_____ Максименко Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Формування екологічної мережі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра «Екологія та охорона навколишнього середовища»

спеціальності 101 «Екологія»,

спеціалізації «Заповідна справа».

1. Опис навчальної дисципліни

- 1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Формування екологічної мережі» є: формування у студентів систематичних знань щодо особливостей формування екологічної мережі на території України та досвіду провідних європейських держав у галузі природоохоронної діяльності.
- 1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Формування екологічної мережі» є:
- проаналізувати особливості побудови екологічної мережі в європейських країнах
 - сформулювати знання про основні завдання та вимоги до побудови екологічної мережі тієї чи іншої території,
 - вивчити алгоритм включення території до екологічної мережі.

1.3 Кількість кредитів – 4

1.4 Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й маг. рівень	1-й маг. рівень
Семестр	
1 -й	1 -й
Лекції	
32 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання студенти мають набути таких компетентностей:

1. Вільно використовувати базовий понятійно-термінологічний апарат.
2. Розуміти основні принципи формування екологічної мережі.
3. Застосовувати нормативно-правові акти, що регулюють відносини в області формування екологічної мережі;
4. Знати особливості організаційного забезпечення формування екологічної мережі;
5. Проводити пошук інформації про основні джерела фінансування екологічних програм щодо розвитку екологічної мережі;
6. Застосовувати науково-методичні принципи створення екологічної мережі;
7. Демонструвати навички виділення структурних елементів екологічної мережі;
8. Розуміти ієрархічну будову екологічної мережі в Україні;
9. Визначати основні напрямки міжнародного співробітництва України в галузі формування екологічної мережі;
10. Використовувати досвід провідних європейських країн у формування екологічної мережі;
11. Проводити пошук інформації про результати реалізації регіональних програм формування екологічної мережі в Європі.
12. Проводити порівняльний аналіз досвіду формування екологічної мережі в Україні та за кордоном;

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Пан-Європейська екологічна мережа.

Тема 1. Поняття «екологічної мережі». Питання необхідності формування екологічної мережі в Європі. Мета розбудови екологічної мережі.

Тема 2. Принципи створення Пан-Європейської екологічної мережі.

Тема 3. Європейська програма створення екологічної мережі в країнах Східної і Центральної Європи.. Участь України у європейських програмах формування екологічної мережі.

Розділ 2. Екологічна мережа України. Мета створення. Механізми забезпечення процесу формування екологічної мережі в Україні.

Тема 1. Мета створення і нормативно-правове забезпечення формування екологічної мережі. Організаційне та фінансове забезпечення екологічної мережі в Україні.

Тема 2. Науково–методичні принципи створення екологічної мережі в Україні.

Тема 3. Механізми забезпечення процесу формування екологічної мережі в Україні.

Розділ 3. Структура екологічної мережі в Україні. Європейська екологічна мережа та досвід формування національних екомереж в країнах Європи.

Тема 1. Горизонтальна структура екологічної мережі. Територіальні компоненти екологічної мережі. Вертикальна структура екологічної мережі. Основні екокоридори України.

Тема 2. Порядок формування регіональних схем екологічної мережі та її територіальної структури.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Пан-Європейська екологічна мережа.												
Тема 1. Поняття «екологічної мережі». Питання необхідності формування екологічної мережі в Європі. Мета розбудови екологічної мережі	15	4	2			9	15	1	1			13
Тема 2. Принципи створення Пан-Європейської екологічної мережі.	15	4	2			9	15	1	1			13
Тема 3. Європейська програма створення екологічної мережі в країнах Східної і Центральної Європи.. Участь України у європейських програмах формування екологічної мережі.	15	4	2			9	15	1	1			13
Разом	45	12	6			27	45	3	3			39
Розділ 2. Екологічна мережа України. Мета створення. Механізми забезпечення процесу формування екологічної мережі в Україні.												
Тема 1. Мета створення і нормативно-правове забезпечення формування	15	4	2			9	15	1	1			13

екологічної мережі. Організаційне та фінансове забезпечення екологічної мережі в Україні.												
Тема 2. Науково–методичні принципи створення екологічної мережі в Україні.	15	4	2			9	15	1	1			13
Тема 3. Механізми забезпечення процесу формування екологічної мережі в Україні.	15	4	2			9	15		1			14
Разом	45	12	6			27	45	2	3			40
Розділ 3. Структура екологічної мережі в Україні. Європейська екологічна мережа та досвід формування національних екомереж в країнах Європи.												
Тема 1. Горизонтальна структура екологічної мережі. Територіальні компоненти екологічної мережі. Вертикальна структура екологічної мережі. Основні екокоридори України.	15	4	2			9	15	1	1			13
Тема 2. Порядок формування регіональних схем екологічної мережі та її територіальної структури.	15	4	2			9	15		1			14
Разом	30	8	4			18	30	1	2			27
Усього годин	120	32	16			72	120	6	8			106

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин д.в./з.в.
1	Аналіз екологічної мережі західноєвропейської країни (за вибором)	4/2
2	Розробка схеми екологічної мережі для країни, що не входить до Пан-Європейської мережі	4/2
3	Розробка локальної екологічної мережі адміністративного району України (за вибором)	4/2
4	Основні результати реалізації Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України	4/2
		16/8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин д.в./з.в.
1	Міжнародні природоохоронні конвенції та угоди щодо збереження біотичного та ландшафтного різноманіття	13/14
2	Досвід Європейських країн у розбудові екологічної мережі	14/15
2	Розвиток ресурсного потенціалу складових елементів екологічної мережі України	13/20
3	Формування основних елементів національної екологічної мережі загальнодержавного значення	14/20
4	Формування елементів екологічної мережі на регіональному рівні (Харківська область)	9/14
5	Особливості створення «смарагдових» об'єктів екологічної мережі	9/13
	Разом	72/106

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено

7. Методи контролю

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні контролю: поточний протягом семестру; приймання контрольних робіт, передбачених навчальним планом; екзамен.

Поточний контроль проводиться науково-педагогічним працівником у формі усного опитування або письмового контролю на практичних заняттях та лекціях. Можливо проведення поточного контролю у формі колоквіуму, комп'ютерного тестування.

Екзамен з дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання та проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу і в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою дисципліни.

Виконання практичних, контрольних робіт оцінюються в балах, які потім додаються і переводяться в оцінку за національною та міжнародною системами відповідно до критеріїв, прийнятих в університеті.

Умовою допуску студента до підсумкового семестрового контролю є зарахування виконання всіх практичних робіт.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														Екзамен	Сума
Розділ 1			Розділ 2			Розділ 3		Контрольні роботи, передбачені навчальним планом		Практичні роботи					
T1	T2	T3	T1	T2	T3	T1	T2	KP1	KP2	1	2	3	4	40	100
1	1	1	1	1	1	1	1	20	20	3	3	3	3		

Кожен розділ контролюється у трьох формах: бліц-опитування (письмова та /або усна форма), поточні контрольні роботи (письмова форма) та практичні роботи.

Кількість балів поточного контролю розраховується за формулою:

$$O = T + K + П$$

де Т - кількість балів, отриманих на бліц-опитуваннях під час лекційних занять (максимум 8 балів),

К - кількість балів, отриманих після написання 2-х контрольних робіт (максимум 40 балів),

П- кількість балів, отриманих після виконання 4 практичних робіт (максимум 12 балів).

Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) складається з оцінки за поточний контроль, яка становить 60 балів (максимум) та оцінки за підсумковий семестровий контроль (екзамен), яка становить 40 балів (максимум).

Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент під час поточного контролю на всіх видах аудиторних занять протягом семестру – 30 балів, при цьому допуск до підсумкового семестрового контролю регламентується наступними умовами.

1. Всі контрольні роботи написані на позитивну оцінку, тобто набрано більш, ніж 50% загальної суми балів кожної контрольної роботи (10 балів і більше).

2. На бліц-опитуваннях набрано більш, ніж 50% загальної суми балів (4 бали і більше).

3. Всі практичні роботи виконані та оцінені позитивно (більше 50% загальної суми балів за кожну роботу (6 балів і більше)).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
80-89	добре
70-79	
60-69	
50-59	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендоване література

Основна література

1. Андрієнко Т. Л. Заповідна справа в Україні]: навч. посібник / Т. Л. Андрієнко, Н. Р. Малишева, Г. В. Парчук [та ін.]; під заг. ред. М. Д. Гродзинського. – К.: Географіка, 2003. – 306 с.

2. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (переклад українською мовою). – Київ: Авалон, 1998. – 52 с.
3. Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине / В. Е. Борейко. – К.: Киев. еколого-культурный центр, 2002. – 269 с.
4. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. – Київ, 1998. – 52 с.
5. Заповідна справа в Україні: навч. посібник. / За ред. М. Д. Гродзинський, М. П. Стеценко. – К.: Географіка, 2003. – 306 с.
6. Заповідна справа. Практикум: навч.-метод. посібник / уклад. Мудрак О. В. – Вінниця: ВНАУ, 2011. – 96 с.
7. Клімов О. В. Природно-заповідний фонд Харківської області / О. В. Клімов, О. Г. Вовк, О. В. Філатова [та ін.] – Х.: ВД «Райдер», 2005. – 304 с.
8. Ковальчук А. А. Заповідна справа / А. А. Ковальчук. – Ужгород: Ліра, 2002. – 328 с.
9. Попович С. Ю. Природно-заповідна справа: навч. посібник. / С. Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.
10. Програма формування національної екологічної мережі в Харківській області на 2002-2015 р. // II сесія XXIV скликання від 21 травня 2002 р. – 35 с.
11. Про екологічну мережу України: закон України від 24 червня 2004 р. N1864-IV.// Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 45.
12. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: закон України від 21 верес. 2000 р. N1989 //Відомості Верховної Ради України. – 2000. – N 47. – ст. 405.
13. Формування регіональних схем екологічної мережі : метод. рек. /за ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко – К: Фітосоціоцентр, 2004. – 71 с.
14. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Концепция, методы и критерии создания экосети Украины / Ю. Р. Шеляг-Сосонко, М. Д. Гродзинский, В. Д. Романенко – К.: Фитосоциоцентр, 2004. – 144 с.
15. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Національна екологічна мережа як складова частина Пан-європейської екологічної мережі / Ю. Р. Шеляг-Сосонко, О. В. Дудкін, М. М. Коржнев, О. С. Аксьом. – К. – 2005. – 25 с.

Допоміжна література

1. Берлянт А. М. Картографический метод исследования / А. М. Берлянт. – М.: МГУ, 1982. – 257 с.
2. Бобра Т. В. Ландшафтные основы территориального планирования: учебн. пособие / Т. В. Бобра, А. И. Лычак.– Симферополь: Таврия-Плюс, 2003. – 172 с.
3. Викторов А. С. Рисунок ландшафта / А. С. Викторов. – М.: Мысль, 1986. – 179 с.
4. Генсірук С. А. Регіональне природокористування: навч. посібник / С. А. Генсірук. – Львів: Світ, 1992. – 336 с.
5. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології / М. Д. Гродзинський – К.: Либідь, 1993. – 224 с.
6. Гродзинський М. Д. Естетика ландшафту: навч. посібник / М. Д. Гродзинський, О. В.Савицька. – К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2005. – 183 с.
7. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір. Т. 1: монографія: у 2-х т. / М. Д. Гродзинський. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – Т.1. – 431 с.

8. Земельний кодекс України: закон України від 25 жовт. 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України, 2002. – № 3-4/ – ст. 27.
9. Про землеустрій: закон України від 5 берез. 2009 р. N 1066-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – N 2. – ст. 396.
10. Про природно-заповідний фонд України: закон України за станом на 1.01.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – ст. 502.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Електронний курс у базі ЦЕН ХНУ імені В.Н. Каразіна: «Формування екологічної мережі».

1. <http://www.ecnc.nl/doc/lynx>
2. <http://www.alpine-ecological-network.org/the-alpine-ecological-network>
3. http://www.danubecommission.org/index.php/ru_RU/danube
4. http://www.wwf.ru/about/where_we_work/asia/closed/econet/eng
5. http://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/black_sea_basin/danube_carpathian/our_solutions/freshwater/floodplains/lower_danube_and_danube_delta/
6. <http://www.europeangreenbelt.org/>
7. <http://www.alparc.org/resources/map-collection>